

Forfatter: Knudsen, Jakob

Titel: Udrag fra Sind (Danske Klassikere)

Citation: Knudsen, Jakob: "Sind", i Knudsen, Jakob: *Sind*, udg. af Esther Kielberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1996, s. 212. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-knudsenj02val-shoot-idm140237360598528/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Sind

strænge, men dybt engagerede opdragelse af drengen og den halv-voksne repræsenterede loven, ja Gud, idet faderen både var højeste moralske instans og velsignernde magt. Et sådant far-søn-forhold optræder foruden i *Sind* som nævnt også i *Et Gjemst*, yderligere i *To Slægter* (1910) og i fortællingen om Martin Luther *Angst og Mod* (1912-1914). Af faderen afhænger det, om man befinder sig i himmel eller helvede. Man er som halvstort barn nok angst for faderens straf, men mere angst for hans fordømmelse. Og et oprør ville – endnu værre – føre til, at man mistede den tryghed, den fædrene orden indgiver én.

I 2. kapitel er Anders 16-17 år og i fuldt oprør, men under store ængstelser, da et oprør mod faderen stadigvæk vil medføre følelsen af at være forladt af Gud: faderen og Gud er endnu ét. Mod slutningen af kapitlet kommer vendepunktet: faderen viser i en samtale med den anfægtede Anders sin afmagt som autoritet i trosspørgsmål, *sin Ydmyghed over for det Evide, sin Tjenestilling dertil (udk.)*. Herefter indser Anders, at faderen kun er et 'stakkels Menneske'; i *udk.* hedder det, at Anders nu kan *skjelne mellem Faderen og Gud*, og at faderens ret til at dominere fra nu af virker forringet.

Kort efter, i begyndelsen af kap. 3, kommer det endelige oprør med dødsførelsen ned ad Kjeldbakken. Her føler Anders første gang den forbigående fulde salighed ('Guds blaa Himmel') ved friheden, men også den dødsfare, der er forbundet med den. Mod slutningen af bogen, da Anders har besluttet at dræbe fuldmægtigen, opleves det samme ulindrede sjælelige 'ligeløb' – for nu at bruge et udtryk fra den af Knudsen værdsatte livsfilosof Ludvig Feilbergs (1849-1912) afhandling »Om Ligeløb og Kredsning i Sjælelivet» (1896).

Anders har nu tilsyneladende besejret faderen og går ud i verden, men stiv af ensomhed og mistenksomhed, ikke netop lykkelig i sin frihed, og med en bevidsthed om, at han i en vis forstand fortsat er ufri – han har arvet sin fars hidsighed, hans 'sind'. Det er han ikke stolt af, da han ønsker at føre en renere, ædlere kamp end faderen for retfærd i overensstemmelse med Guds vilje (jf. s. 39). Han vil altså overbyde faderen – endnu et udtryk for, at han i grunden stadig er ufri.